

Priroda političkih ideologija

Prof. dr Bojan Vranić
bojan.vranic@fpn.bg.ac.rs

„Ideologija je ili „izopačeno shvatanje“ ljudske istorije (jedine prave društvene nauke) ili apstrahovanje ljudske istorije, odnosno, ona se pojavljuje kao „jedna od strana ove istorije“

Marks i Engels, *Nemačka ideologija*

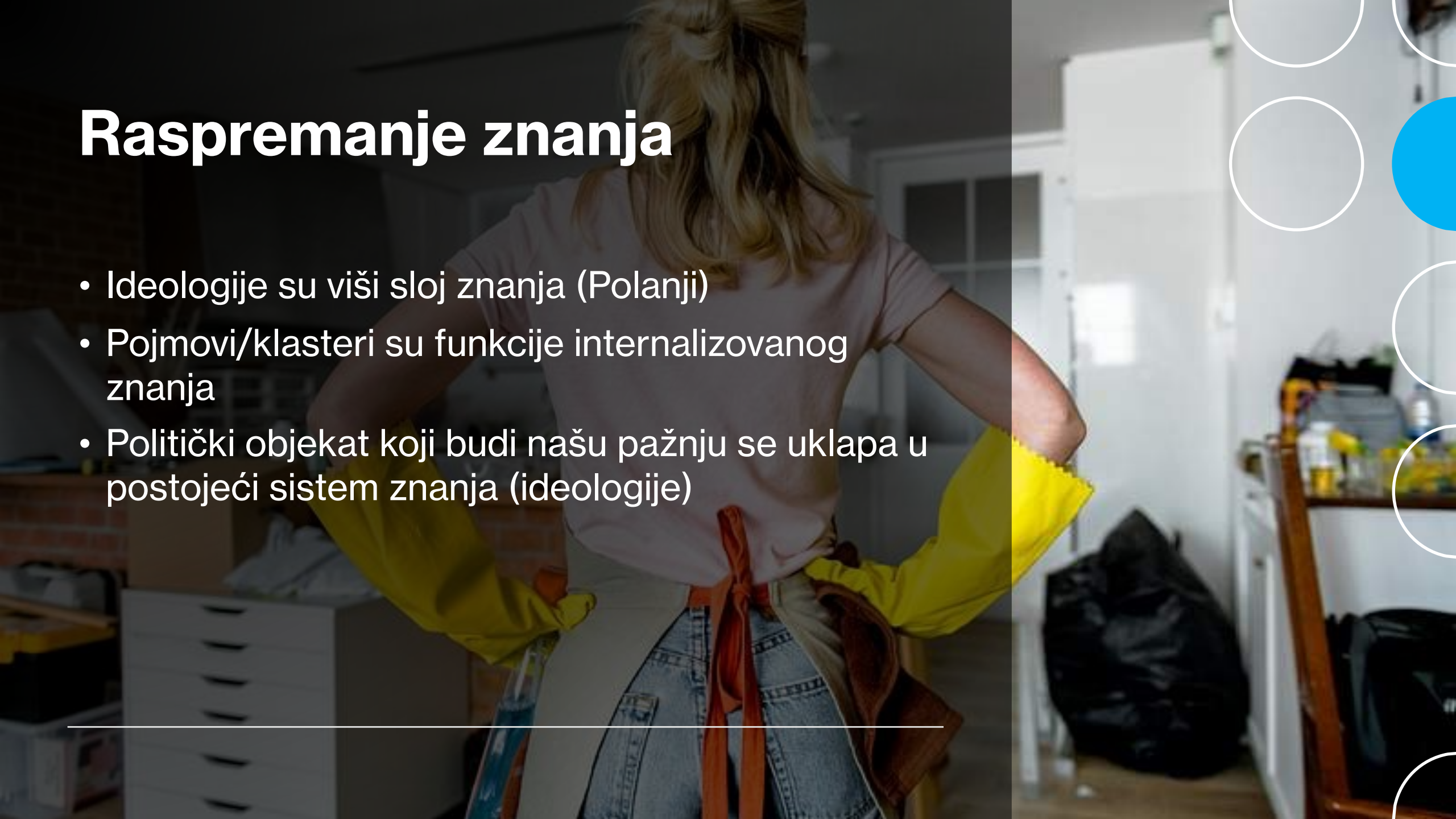
Ideološke rasprave

- Ideološki pojmovi su suštinski sporni
- Fridrih Vajsman – otvorena konzistencija
 - Neki pojmovi su otvoreni za nejasnoće i nije ih moguće u potpunosti verifikovati (“suštinska nedovršenost empirijskih deskripcija”)
- Ideologije nemaju unutrašnji strukturni problem (“nemaju istorije”) već je problem u otvorenoj konzistenciji političkih objekata

Raspremanje znanja

- Ideologije su viši sloj znanja (Polanji)
- Pojmovi/klasteri su funkcije internalizovanog znanja
- Politički objekat koji budi našu pažnju se uklapa u postojeći sistem znanja (ideologije)

Sintaksa ideologija (1)

- Ekstenzionalni kontekst
 - Domen značenja – otvorenost pojma za interpretacije
 - Intenzionalni kontekst
 - Domen smisla – tip rečenice u kome je značenje dato
 - Šta je opseg ideologija je dato **intenzionalnim** kontekstom (istina/laž, lepo/ružno, dobro/loše, uspeh/neuspeh...).
-

Ideologije i drugi ljudi

- Šta je od internalizovanog znanja dostupno drugim ljudima?
- Dve mogućnosti:
 - Ponašanje
 - Uzrokovano spoljnim stimulansom – ne reagujemo svi isto
 - Postupanje
 - Dato pravilima ponašanja – bilo da pravila poštujemo ili odbacujemo, **znamo** sadržaj i kriterijume koje je subjekt internalizovao

Sintaksa ideologija (2)

- Otvorena konzistencija pojmova i prećutno znanje omogućavaju da svaka ideološka rečenica bude prevedena na “apstraktnu imensku rečenicu” (indirektni govor)
 - Apstrakne imenske rečenice – forma sa operatorima “Verujem da...”
“Mislim da...” “Želim da...”
 - Smisao rečenice u prevodu se ne menja, dok se značenje menja (ali to nam više nije problem!)
-

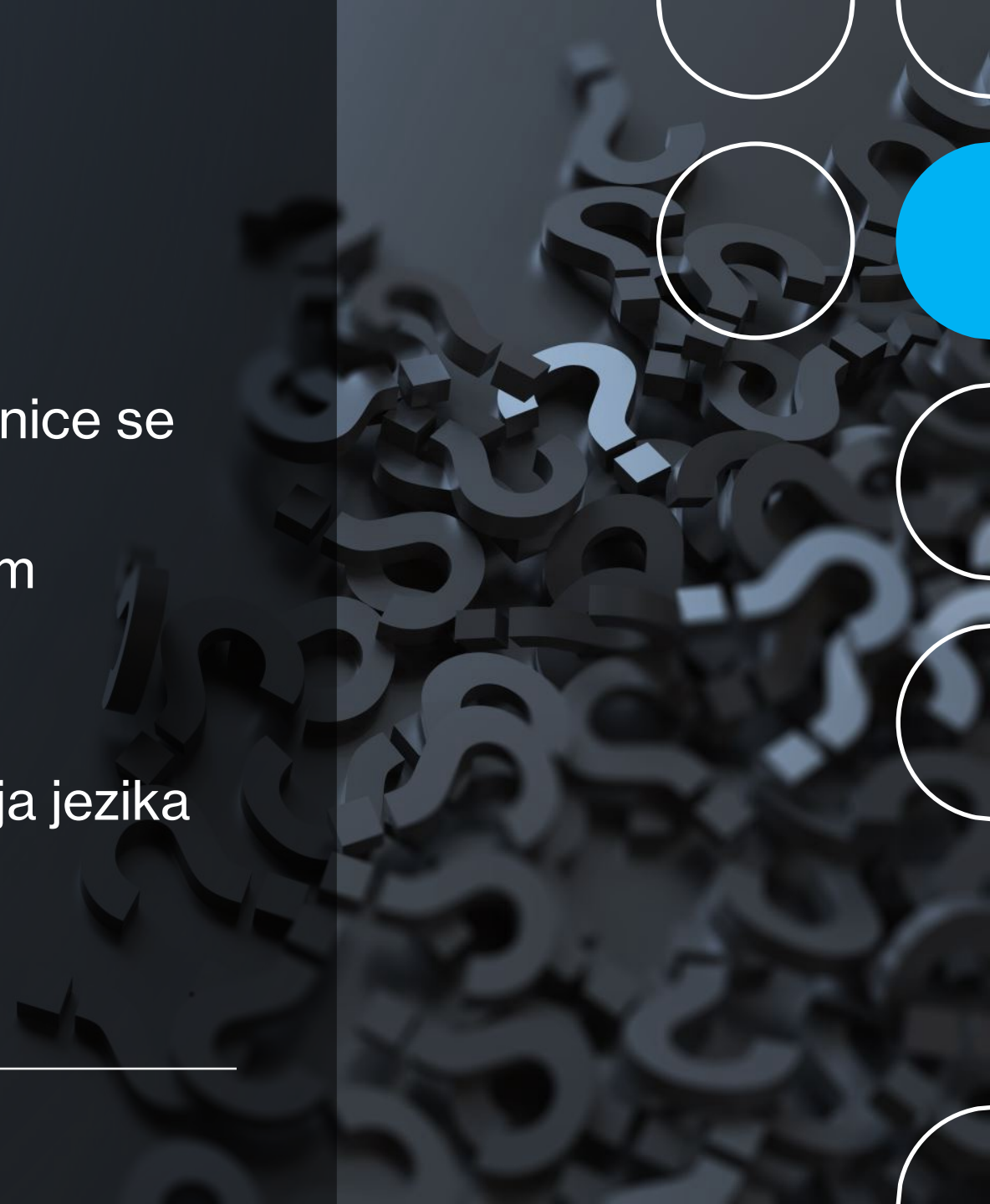

Prevođenje ideologija

- “Gotov je!” – 5. oktobar (Otpor)
- Funkcija: mobilizacija birača da izađu na birališta
- Sintaksa: imperativ
- Da li je besmisleno?
- Prevod u apstraktnu imensku rečenicu: “Verujem da je zaista gotov ovog puta.”
- **Kontekst opravdanja!** – istina je sada stvar procenjivanja opravdanosti verovanja, a ne zapovednog stanja (gotov je!)
- Ideologije: **povezivanje internalizovanog znanja!**

Sintaksa ideologija (3)

- Prevođenjem u apstraktne imenske rečenice se rešava problem znanja ideologija
 - Rigidni smisao rečenice zaobilazi problem epifenomena
 - Ideologije su znanje drugog reda
 - Intenzionalna analiza – postupak građenja jezika ideologija iz pozicije smisla rečenice
-

Intenzionalna analiza: uslovi

- (1) *Intenzionalni kontekst*. Subjekt je opšte ime. Opšta imena prelaze preko svetova ideologija i rigidno designiraju smisao.
 - (2) *Ekstenzionalni kontekst*. Subjekt nema analitički odnos sa predikatom (nema *salva veritate* identiteta). Kopula „je“ nije identitet ideologije, već spona u rečenici.
 - (3) *Kontekst otkrića*. Subjekt ne sme imati neke eksterne kriterijume koji determinišu ili čine smisao rečenice epifenomenom. Sve što znamo u trenutku kada izgovaramo ideološku rečenicu, već je u nama.
-

Intenzionalna analiza: klasa

- Fenomenološko rešenje
 - Subjekt mora imati pojavnu strukturu
 - Džon Serl – *deklaracije* (fenomeni koji su opisici govornim činovima)
 - **Mesto subjekta** se određuje *intencijom*
 - Intencija je usmerenost naših mentalnih stanja na stvari u svetu
 - Usmernost na šta? Na **postupanje!**
-

Zadovoljili smo uslov kojim tragamo još od početka našeg istraživanja o prirodi političkih ideologija: našli smo opseg koji nije redukovan na istinu/laž, a koji čini ideologije smislenim. Taj opseg je granično određen prototipom, ili hvale vrednim postupcima. Rasprava traje oko postupaka, koje nisu ništa drugo intencije da se upotrebi pojam. Sva tri uslova su zadovoljena.

Tri stvari za kraj

- Ideološke rasprave se ne mogu završiti jer su politički objekti otvoreni za interpretacije.
- Ideologije su viši red znanja.
- Ideologijama procenjujemo postupke koje ljudi čine pri upotrebi pojma.

*It's the terror of knowing
What this world is about
Watching some good friends
Screaming let me out
Pray tomorrow - gets me higher
Pressure on people - people on streets*

Queen & David Bowie, *Under Pressure*

Ispitna pitanja

1. Priroda ideoloških rasprava
 2. Sintaksa ideologija i postupak prevođenja
 3. Intenzionalna analiza: uslovi i klasa
-

Hvala na pažnji!

bojan.vranic@fpn.bg.ac.rs

Only barbarians are not curious about where they come from, how they came to be where they are, where they appear to be going, whether they wish to go there, and if so, why, and if not, why not.

Isaiah Berlin

PICTUREQUOTES.COM

PICTUREQUOTES